

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Institutionen för pedagogik och didaktik

Barnens rättigheter i grundskolan i Sverige och i USA, New York

Irmela Zekic och Nur Karwanchi

Människa Natur Samhälle/LAU3

Handledare: Lena Olsson

Examinator: Maria Medina

Rapportnummer: VT11-2480-11

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Abstract

Titel: Barnens rättigheter i grundskolan i Sverige och i USA, New York

Författare: Karwanchi Nur och Zekic Irmela

Termin och år: Vårterminen 2011

Institution: Göteborgs universitet, Sociologiska institutionen

Handledare: Lena Olsson

Examinator: Maria Medina

Rapportnummer: VT11-2480-11

Nyckelord: Barnens rättigheter, FN:s barnkonvention, värdegrund, läroplan, No Child Left Behind, Character Education

Syfte:	Vårt övergripande syfte är att se vad som framkommer vid en jämförelse av barnens rättigheter i den offentliga grundskolan i USA, New York och i Sverige.
Huvudfrågor:	Vad framkommer vid en jämförelse mellan värdegrunden i den svenska obligatoriska skolan och för motsvarande skolform i USA, New York? Vilka rättigheter har barnen i skolan enligt det internationella dokumentet, FN:s barnkonvention?
Metod och material:	Metoden vi använt oss av i vår studie är en kvalitativ studie i form av en dokumentanalys. Vi har valt att granska innehållet i olika dokument så som värdegrunden i Sverige och USA, New York samt FN:s barnkonvention.
Betydelse för läraryrket:	Som blivande lärare anser vi det är viktigt att ha en medvetenhet om att undervisningen i skolan ska bedrivas ur ett perspektiv så att barnens rättigheter alltid står i centrum. Detta styrks även i den aktuella läroplanen Lgr 11. Detta är en medvetenhet i sig och är relevant kunskap för alla blivande och verksamma lärare.
Resultat:	Vårt resultat visar att det inte finns några större skillnader mellan barnens rättigheter i USA, New York och Sverige. Skillnaderna ligger i utformandet av dokumenten och processen för att uppnå förståelsen för de etiska värdena. En annan skillnad som vi uppmärksammade var att genus benämns mycket mer ofta i den svenska läroplanen. I Sverige börjar vi följa Lgr11 hösten 2011, medan varje stat i USA har sin egen plan för värdegrunden. I staten New York följer de värdegrunden Character Education som går ut på att ge eleverna en större förståelse för de mänskliga värdena.

Förord

Under tiden vi utformat vårt examensarbete har samarbetet fungerat mycket bra oss författare emellan. Vi har under hela utbildningen följts åt och det har gynnat oss att vi känner varandra sedan tidigare och att vi dessutom har skrivit tidigare arbeten tillsammans. Det har varit många fördelar med att skriva tillsammans eftersom vi har en likartad syn på vilka frågor vi ska lägga tyngd på samt hur hela arbetsgången ska gå till. Under utvecklingen av vårt examensarbete har vi till en början enskilt läst dokument och annat material, för att sedan gemensamt bearbeta materialet och skriva det som varit väsentligt för vårt arbete.

Barnens rättigheter är mycket mer än man tror. Att ha fördjupat sig i deras rättigheter har hos oss utvecklat en medvetenhet som vi tar med oss ut i arbetslivet. Under utvecklingen av examensarbetet anser vi att vi som pedagoger har utvecklats och har en bredare syn och förståelse för barnens rättigheter i olika kulturella sammanhang. Genom att analysera värdegrunden i Sverige och New York och har vi fått en större förståelse för syftet med varför dessa dokument kommit till.

Det har varit roligt, spännande och givande att få möjligheten att åka till New York och genomföra examensarbetet. Att få byta miljö och kunna dela sina erfarenheter med andras erfarenheter och kunskaper har varit inspirerande för vårt arbete med barnens rättigheter. Vi uppskattar möjligheten vi fått att utforska ett för oss mycket intressant område.

Vi är tacksamma för all hjälp vi fått från personalen på Pedagogiska biblioteket och personalen på Rye bibliotek i New York, men även personalen från stadsbiblioteket i New York City. Vi är även tacksamma för tillfället att intervjuar läraren i Rye.

Vi är även tacksamma för möjligheten att genomföra ett sådant här arbete och samtidigt få stöd från universitet. Detta arbete kommer vara en livslång lärdom av innebörden av barnens rättigheter, samtidigt som vi får ett vidare perspektiv på andra skolsystem än det svenska.

New York 110510, Irmela Zekic och Nur Karwanchi

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	5
1.2 BAKGRUND.....	6
2. SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	8
3. TEORI OCH LITTERATURÖVERSIKT	9
3.1 TEORETISK ANKNYTNING	9
3.2 LITTERATURGENOMGÅNG	10
4. METOD	12
4.1 DOKUMENTUNDERLAG FÖR STUDIEN	12
4.2 AVGRÄNSNING	12
4.3 RELIABILITET, VALIDITET OCH GENERALISERBARHET	12
4.4 ETIK	13
2. RESULTAT REDOVISNING	14
5.1 VAD FRAMKOMMER VID EN JÄMFÖRELSE MELLAN VÄRDEGRUNDEN I DEN SVENSKA OFFENTLIGA SKOLAN OCH FÖR MOTSVARANDE SKOLFORM I USA?	14
5.1.1 ANALYS AV DEN SVENSKA VÄRDEGRUNDEN	14
5.1.2 NO CHILD LEFT BEHIND.....	17
5.1.3 CHARACTER EDUCATION.....	17
5.1.4 ELVA PRINCIPER FÖR EN EFFEKTIV CHARACTER EDUCATION SKOLA	19
5.2 VILKA RÄTTIGHETER HAR BARNEN I SKOLAN ENLIGT DET INTERNATIONELLA DOKUMENTET FN:S BARNKONVENTION?.....	23
5.2.1 BAKGRUND OM FN:S BARNKONVENTION	23
5.2.2 HUR VERKAR DE OLIKA HJÄLPORGANISATIONERNA?.....	24
5.2.3 VILKA RÄTTIGHETER HAR BARNEN I SKOLAN ENLIGT FN:S BARNKONVENTION?	25
5.3 ETISKA	26
6. SLUTDISKUSSION OCH DIDAKTISKA KONSEKVENSER	27
6.1 ETISKA HÄNSYN	29
7. REFERENSER	30
BILAGA 1	33

1. Inledning

Värdegrunden är ett begrepp som flitigt diskuterades på Göteborgs universitet de år vi har studerat där men detta diskuteras även i den obligatoriska skolan. Enligt nationalencyklopedin står begreppet för ”de grundläggande värderingar som formar en individs normer och handlingar; samlingsbegrepp för frågor om moral, etik, relationer, demokrati och livsåskådning.” (nationalencyklopedin, 2011-05-09).

Enligt oss är sammanhanget mellan värdegrunden och barnens rättigheter att exempelvis den svenska läroplanen bygger på FN:s barnkonvention. Värdegrunden har alltså sin grund i barnets rättigheter.

I den nya *läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011* (Lgr 11) har det första kapitlet titeln ”Skolans värdegrund och uppdrag”. Demokratin är grunden för skolväsendet enligt läroplanen. De utmärkande värdena för värdegrunden är ”människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet med svaga och utsatta är de värden som skolan ska gestalta och förmedla” (s. 7).

Vi har under vår utbildning läst de allmänna LAU (Allmänna utbildnings områden) kurserna där den första kursen just inriktade sig mycket på läroplanen, något som vi tidigt fick ett intresse för. Som lärare har man ett stort ansvar och inflytande över eleverna. Vi anser att en lärare med de kunskaper som hon förvärvat under sin utbildning, ska undervisa men även ha en ledande roll för eleverna. Läroplanen med dess värdegrund är det grundläggande styrdokumentet och läraren måste ha en stor kännedom och förståelse för sin läroplan. Utifrån våra erfarenheter från bland annat verksamhetsförlagd utbildning, är eleverna ofta inte medvetna om sina rättigheter. Vi som blivande pedagoger anser att detta är viktigt att förmedla för att få eleverna att känna sig som en del av ett demokratiskt samhälle.

I Forssells bok (2005) kan man läsa Göran Lindes artikel om hur skolan i Sverige har utvecklats. Undervisningsplikten infördes år 1842, men det var inte förrän år 1962 som grundskolan infördes i hela landet. Skolans uppgift var inte enbart att undervisa i kunskap och fakta, utan att även fostra barnen, något som redan fanns år 1940. Hittills har Sverige förnyat ett antal olika läroplaner. Den 1 juli år 2011 kommer det nya läroplanen, *Läroplanen för grundskolan 2011* (Lgr 11) börja tillämpas i skolorna och grundar sig, precis som *Läroplanen för det obligatoriska skolväsendet 1994*, på en demokratisk grund. Utbildningen ska vara sådan att eleverna utvecklar och inhämtar kunskaper och värden. Idag baseras läroplanen på tre delar, vad skolan ska se till att eleven kan och förstår, vad skolan ska göra och till sist att förmedla värdegrunden.

Den svenska värdegrunden baseras till stor del på artiklarna i FN:s barnkonvention. Dessa artiklar anger till exempel att man ska utgå från barnets bästa i alla sammanhang. Idag finns det endast två länder som inte följer barnkonventionen, vilka är Somalia och USA (Hobohm, 2003, s 15). Vi undrar därför vad USAs värdegrund består av och om det finns några större skillnader mellan barnens rättigheter eller den så kallade värdegrunden i den offentliga grundskolan i Sverige och USA .

Landet United States of America består av 50 stater där varje stat har sina egna lagar, men det finns vissa grundlagar som alla stater följer (nationalencyklopedin, 2011-05-05).

2002 presenterade presidenten George Bush akten "No Child Left Behind" som snabbt blev omdiskuterad då denna endast syftade till att testa eleverna från förskoleklass till gymnasiet i främst ämnena matematik och engelska. Varje skola jämfördes varje år med en statlig standard (Hess, Petrilli, 2006, kap 1).

Just nu har varje stat sin egen värdegrund. Staten New York, som vi besökte följde en värdegrund som får ett finansiellt stöd av regeringen. Detta stöd varierar något i varje skola, men basen är den samma. I staden Rye och grundskolan Rye Midland school har de ett program som heter "Character Education", som innebär att skolan får ett program att följa med olika teman inom moral, etik och värdegrund. Dessa teman utförs en gång i månaden av en lärare som sedan följer upp detta. De skolor som inte genomför programmet får inte finansieringsstödet som ges för detta. Programmet finns även att återfinna i lagen för staten New York. Varje skola har sedan sin egen handbok där de har egna regler, som vanligtvis är ganska lika, skrivna av rektorn, som ska följas i skolan (intervju, 2011-05-05, Schoolfusions.us, 2011-05-05).

Arbetet som vi har skrivit går ut på en analys av FN:s barnkonvention och elevens rättigheter i den offentliga grundskolan. Genom denna undersökning vill vi sprida kunskap om bland annat barnens rättigheter därför att vi anser att det är ett viktigt begrepp att ta upp och lära sig mer om.

Vår undersökning består av olika tidigare forskningsresultat som har gjorts i Sverige och USA. Under lärarutbildningen har vi haft möjligheten att praktisera i olika skolor och observera olika situationer. Av våra observationer har vi kunnat få ett perspektiv på lärarens arbete och skolans uppgift i det svenska samhället. Vi har valt att jämföra Sverige med ett annat land som inte har skrivit under FN:s barnkonvention och detta blev USA. Vi hade även tillgång till olika litteratur på biblioteket. Vi har även valt ha med information från olika hemsidor samt olika seminarier som vi har deltagit i under lärarutbildningen. Anledningen till varför vi koncentrerade oss så mycket som vi har gjort på FN:s barnkonvention beror på att den har påverkat många lagar men även läroplanen som utgår från elevens bästa.

1.2 Bakgrund

Den svenska skolverksamheten drivs av kommunerna. Staten skriver sedan styrdokument för skolan. Enligt Skolverket är Skolverkets roll i det svenska utbildningssystemet att sätta ramar och tydliga strukturer för hur utbildningen skall bedrivas i kommunerna samt att de ska stödja skolorna i deras utveckling (Ackerstierna, 2011-05-06). I Sverige består grundskolan av nio läsår och varje årskurs delas in i en höst- och vårtermin. Det är kommunen som ska meddela när läsåret ska börja och sluta. I Sverige ska varje elev minst ha en undervisningstid på 6 665 timmar. En garanterad timplan läggs fram av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämt. Kommunen är sedan fri att lägga till fler timmar. Varje ämne har en kursplan som regeringen eller den myndighet som regeringen bestämt meddelar föreskrifter om (Skollagen 2010:800, 2011-04-15) .

I USA är det ett utbildningsdepartement som styrs av presidenten, "The United States Secretary of Education" som handlar om utbildningspolitik. Den nuvarande sekreteraren inom The United States Secretary of Education är Arne Duncan. Utbildningsministern är tillsatt av nuvarande president Barack Obama.

I Sverige är utbildningen gratis och alla skolor bedrivs demokratiskt via skattsedeln. I Sverige är dessutom lunch gratis i grundskola och i gymnasieskola. På högskolan eller universitetet

betalar man för endast kurslitteratur. Skolavgifterna kan kosta ungefär 30000 kr och uppåt per elev och per termin. På offentliga skolor kan eleverna åka gratis skolbuss till skolan. Dock är lunchen inte kostnadsfri som i Sverige utan lunchen köps direkt i matsalen och priset på en lunch ligger runt 20 kronor. Barn kan välja att köpa lunch eller ta med matsäck hemifrån.

I USA börjar barnen skolan när de är fem år. Den obligatoriska skolan i USA är i tretton skolår. De flesta skolor i USA är indelade i K-12 systemet, där elementary school (K-5) motsvarar förskoleklass till 5e klass middle school motsvarar årskurs 6-8 och high school, 9-12 som motsvarar årskurs 9 och gymnasiet i Sverige. Det kan finnas andra lokala variationer och privata alternativ, men K-12 är den indelning som förekommer mest. I Sverige är det två terminer som skolåret delas in i jämfört med USA där skolåret indelas i fyra kvartal. Betyg delas ut efter varje kvartal och mitt i varje kvartal. I Sverige har vi IG som innebär att man är icke godkänd, G som betyder att man har klarat kurser och är godkänd, VG innebär att man har klarat sig bättre än godkänd som innebär att man är välgodkänd, MVG är det högsta bästa man kan få i de svenska betygsystemet och det betyder mycket väl godkänd.

Betygen i USA Grades är en 11 gradig-skala och dessa är:

- **A+** = 98 – 100%
- **A** = 93 – 97%
- **A-** = 90 – 92%
- **B+** = 87 – 89%
- **B** = 83 – 86%
- **B-** = 80 – 82%
- **C+** = 77 – 79%
- **C** = 73 – 76%
- **C-** = 70 – 72%
- **D** = 65 – 69%
- **F** = Under 65%

(Ackerstierna, 2011-05-06).

2. Syfte och frågeställningar

Vårt övergripande syfte är att se vad som framkommer vid en jämförelse av barnens rättigheter i den offentliga grundskolan i USA och i Sverige.

Våra frågeställningar är:

- *Vad framkommer vid en jämförelse mellan värdegrunden i den svenska offentliga skolan och för motsvarande skolform i USA?*
- *Vilka rättigheter har barnen i skolan enligt det internationella dokumentet, FN:s barnkonvention?*

3. Teori och litteraturöversikt

3.1 Teoretiska anknytning

Det finns en mängd pedagoger och filosofer som har inspirerat och inspirerar ännu utbildning i Sverige. Några av dessa filosofer är till exempel Sokrates, Vygotskij och Dewey. Sokrates var emot det monologiska lärandet och ansåg att människor skulle ledas in mot att själva lära. Han använde sig av samtal och ställde frågor, något som vi kallar för *dialog* idag, för att leda människan till resultatet enligt Lindström (Forsell, 2005, s. 48).

En viktig ledare för den pedagogiska filosofin är Sokrates, som levde under 400-talet f.Kr. Sokrates använde en metod som kallas för dialektisk det vill säga ett filosofiskt sanningsökande. Denna metod är vad vi kallar för dialog idag. Metoden är en form av diskussion mellan två personer där en person försvarar en synvinkel mot någon annan person med en annan åsikt. Denna diskussion sker mellan individer och är baserade på frågor och svar som har syftet att stimulera rationellt tänkande för att belysa idéer. Sokrates ansåg att samtalet mellan individer var viktigt för deras lärande. När han samtalade med människor brukade de sitta i en ring så att alla kunde se varandra när de talade. I dagens svenska förskolor brukar barnen sitta i en ring på mattan i samlingsrummet innan de börjar dagen. Alla som räcker upp handen får oftast komma till tal och berätta något som de vill berätta. Detta är en tidig träning på demokratins innebörd då alla får uttrycka sig och säga det de vill medan andra lyssnar på vad man har att säga.

Sokrates gick runt i Aten och ställde folk frågor för att väcka idéer hos dem. Hans syfte var att fördjupa sitt eget tänkande och samtidigt fördjupa den andres tänkande. Sokrates kallade sin metod för *majevtik* det vill säga förlossningspedagogik. Enligt Sokrates har varje människa de rätta, inre värdena inom sig. Majevtiken kan få dessa att se klarare och tydligare ut.

En annan stor pedagogisk filosof som även idag är viktig för den svenska skolansstruktur är Lev Semjonovitj Vygotskij. Han levde under åren 1896-1934 i Vitryssland. Medierat lärande i utvecklingszonen är en bra sammanfattning av dagens svenska pedagogiska grundsyn som är inspirerad av Vygotskij och efterföljande forskare (Skolutvecklarna, 2011-05-01).

Den svenska skolan har utvecklat det medierade lärandet till en mer praktisk pedagogisk samtals- och lärandemetodik som har sina rötter från Vygotskijs idéer om lärande och utveckling. Medierat lärande utgör grunden till den praktiska pedagogiska metodiken och samarbetet mellan lärare och elev samt mellan elever. Vygotskijs teori om den proximala närmaste utvecklingszonen är grunden. Värdegrunden handlar om hur vi människor är beroende av varandra på alla områden. Han ansåg att dialogen och samspelet mellan människor var viktigt redan i tidiga åldrar då man ska utveckla den kompetensen hos barnen. Vygotskij trodde på lärandet om det sociokulturella perspektivet som handlar om samspelet mellan individer. Han menade då att man utvecklade sin uppfattning om sig själv genom att samarbeta med andra individer. Det sociokulturella sammanhanget anses ha stor betydelse för elevens utveckling (Skolutvecklarna, 2011-05-01).

Den amerikanska filosofen John Dewey, är en annan viktig person för oss. Han levde mellan åren 1859-1952. Dewey ansåg att ” ... om vi är beredda att betrakta utbildningen som den process där grundläggande intellektuella och emotionella dispositioner gentemot naturen och

medmänniskan utformas, kan filosofin till och med definieras som den allmänna teorin om utbildning”. Dewey har påverkat både den svenska och amerikanska skolan (Demokrati och utbildning, s.14).

3.2 Litteraturgenomgång

I Joakims rapport som heter *Perspektiv på skolans värdegrund* intervjuades forskaren Anders Holmgren år 2003. I rapporten har Lindgren intervjuat en rad forskare om frågan kring värdegrunden. En av dessa forskare som Lindgren har intervjuat är Holmgren som har forskat om relationsetik i klassrummet. Syftet med Holmgrens forskning var att bygga på kunskap om de etiska dimensionerna i undervisning och lärande. Han ville veta hur värdegrunden praktiserades i relationerna. Holmgrens avhandling består bland annat av observationer och intervjuer. Syftet med observationerna som gjordes i klassrummet var att få ett lärar- och elevperspektiv på olika frågor. Holmgren berättar i intervjun att ”Vid sidan om innehållet i undervisningen som till någon elev – är en del av lärarens yrkesetiska ansvar” (Lindgren, 2004, s 46).

Av Holmgren framgår även att det kan vara svårt att arbeta med etiken i praktiken eller värdegrunden i praktiken. Det etiska imperativet gör grunden till de skolpolitiska dokumenten. Holmgren berättar i intervjun att han ser värdegrunden i styrdokumentet som en grund för demokratin (Lindgren, 2004).

Forskaren Bo Anderssons med flera (2000) drar en koppling mellan stormakten USA och landets förhållning till demokratin. Författarna anser att USA inte kan uppnå ett demokratiskt samhälle på grund av vissa lagar. Författarna skriver att

”Dödandet kan förknippas med krig, mördandet och avrättandet med brottslighet och påföljd på brott. Eftersom människolivets okränkbarhet kan ses som ett grundläggande demokratiskt värde i fredtid kanske man måste bortse från världens diktaturer, som kanske inte lever upp till det värdet” (Andersson red, 2000, s188).

Enligt författarna är demokratin och dödsstraff två motsatta ord som inte kan existera under samma tak. Detta antar vi kan vara en av anledningarna till USA inte kunnat skriva under FN Barnkonventionen. Det var inte förrän i mars 2005 som USA beslutade att inget dödsstraff får utdömas mot den som var under 18 år när brottet begicks (Riksdagen, 2011-04-23). FN:s barnkonvention definierar varje människa som är under 18 år gammal (UNICEF, 2011-05-10).

Andersson med flera tar upp Baumans teorier i sin bok *Samhällets demokratiska värdegrund*. Bauman ansåg att om människorna kunde se varandras olikheter ur en respektfull synvinkel, kunde de då ha ett fungerande samspel med varandra och på så sätt kan man uppnå mångfalden i enheten och enheten i mångfalden.

”Bauman ger i sin bok om den postmoderna etiken postmoderniteten skulden för att ha omgjort möjligheten att skapa ett universellt, etiskt välgrundat lagverk. I praktiken har det kommit att handla om ett val mellan enhet och mångfald: antingen enhet eller mångfald inte bådadera” (Andersson red, 2000, s. 195).

Enligt stadsvetaren Erik Åsards artikel *Varför USA motarbetar en global rättsordning* är anledningen till varför USA inte skriver under FN barnkonventionen på grund av att majoriteten av staterna som utgör USA bör acceptera konventionen för att den ska kunna godkännas. Idag har USA fortfarande inte fått tillräckligt godkännande för att genomföra FN:s barnkonvention (Dagens Nyheter, 2011-05-08).

”En hjälporganisation är en icke vinstdrivande organisation som arbetar för att hjälpa behövande på olika sätt” (SOS-barnbyar, 2011-05-17). Alla hjälporganisationer utgår från barnets bästa och jobbar ideellt med frågan. Man kan undra varför dessa organisationer egentligen inte samarbetar eller bildar något gemensamt? Skulle de gjort detta hade det kunnat bli bättre med tanke på att de blir starkare och kan nå flera människor. Dessa ideella organisationer är beroende av bidrag utifrån för att kunna driva sina projekt för att kunna hjälpa barnen. Om de inte får ihop tillräckligt med bidrag kan det leda till att projekten inte går igenom. Det finns några hjälporganisationer som är större än de andra när det gäller barn i nödsituation. I Sverige har BRIS, det vill säga barnets rättigheter i samhället, ett stort inflytande när det gäller barnens rättigheter. BRIS är en ideell organisation som består i stor del av människor som jobbar ideellt med frågan. BRIS organisationen har sina ekonomiska stöd från privatpersoners och företags goda vilja. BRIS som de andra flesta hjälporganisationer partipolitiskt och religiöst obunden organisation som arbetar med barn som far illa. FN:s konvention om Barnets rättigheter är ett viktigt grund i deras arbete. BRIS tar alltid barnperspektiv och erbjuder utsatta barn och unga med råd och stöd men även för att underlätta för dem att föra en dialog med vuxna (BRIS, 2011-04-15).

Internationellt finns det många andra hjälporganisationer som också utgår från FN:s barnkonvention. Men internationella organisationer jobbar mest med att rädda barnen från krig, svält samt hjälpa de med att bygga skolor som de kan gå i. Några av de stora hjälporganisationerna som jobbar med barnets bästa/rättigheter är Rädda barnen som ingår i The International Save the Children Alliance, som bildades 19 november 1919 av Eglantyne Jebb. Idag är Rädda barnen ett av världens ledande barnrättsorganisation, som med sina 27 medlemmar arbetar i mer än 110 länder. Syftet med deras arbete är att barn ska få gå i skola, skyddas från våld och övergrepp samt få hjälp vid katastrofsituationer. Rädda Barnen har varit aktiv i tillkomsten av FN:s barnkonvention. Med konventionen som utgångspunkt och vägledning har organisationen sedan dess arbetat effektivt för att förbättra barns livsvillkor och för att stärka deras rättigheter (Rädda barnen, 2011-04-13).

En annan stor hjälporganisation kring barnens rättigheter är UNICEF (The United Nations Childrens Fund, 2011-04-14). UNICEF har uppdrag från FN att arbeta för att förverkliga barns rättigheter samt göra insatser i olika länder för barn. Organisationen arbetar över hela jorden med att bilda opinion, påverka politiker, samla in pengar från privatpersoner och företag samt skaffa fram materiella resurser för att kunna förändra barns liv runt om i världen. UNICEF:s arbete handlar mycket om att påverka genom att få vuxna att ta barns rättigheter på allvar. Även UNICEF får inga pengar från FN utan är helt beroende av insamlade medel (UNICEF, 2011-04-14).

4. Metod

Vi kommer att genomföra en kvalitativ undersökning i form av dokumentanalys, som rör barns rättigheter i den offentliga grundskolan. Detta arbetssätt passar vår undersökning. En möjlighet hade varit att genomföra intervjuer med barn och undersöka vilken uppfattning de har om sina rättigheter. Vid denna typ av arbetssätt är det svårt att säkerställa resultatets tillförlitlighet och giltighet, vilket gjorde att vi valde bort denna metod.

För att veta var vi skulle börja leta efter information började vi med att intervjua en av lärarna som jobbar på Midland school i staden Rye i staten New York (2010-04-25). Denna lärare valde att vara anonym i intervjun. Intervjun gick ut på frågor kring värdegrunden, både på deras skola, i staten New York, men även i hela landet (se bilaga 1). Läraren som vi intervjuade undervisade i engelska och har gjort detta i tjugo år i grundskolans tidigare år.

4.1 Dokumentunderlag för studien

De dokument som vi använder som underlag för vår studie är de olika styrdokument som skolan bygger sin verksamhet på. Det första dokumentet vi kommer presentera är Lgr 11, *Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011* som finns publicerad på skolverkets hemsida. Detta dokument innehåller den svenska värdegrunden som vår undersökning handlar om.

I samband med Lgr11 kommer vi även granska den svenska skollagen 2010:800 som är ett juridiskt dokument som innehåller de olika lagarna som måste följas i den svenska skolan. Vi har här valt att fokusera på kapitel 10 som handlar om grundskolan. Skollagen finns publicerad på Svensk författarsamlings hemsida.

Den amerikanska akten *No Child Left Behind* är en akt som presidenten George Bush stiftade till lag och kom att gälla alla stater i USA. Informationen om denna akt finns bland annat i böckerna *No Child Left Behind and the transformation of federal education policy, 1965-2005* (McGuinn, 2006) och *No Child Left Behind* (Hess, Petrilli, 2006).

Staten New Yorks värdegrund heter *Character Education* och är ett statligt program som alla skolor i New York måste följa. Denna innehåller information om de värden som skolan vill att eleverna tar till sig.

För att komma åt mycket av informationen om skolans utformning i New York har vi använt den statliga sidan *New York State Education Department*.

Sverige är ett av länderna som följer FN:s barnkonvention som sin grund inom alla frågor när det gäller barnens rättigheter. Detta är ett internationellt dokument som Sverige bygger sin värdegrund på.

4.2 Avgränsning

Enligt de rekommendationer, från olika bibliotekarier och lärare i New York, på vilka internetsidor som är tillförlitliga så är det de sidor i USA som slutar på .gov (government, regeringen), .us (United states) eller .edu (education) som är tillförlitliga. Detta på grund av att de är godkända av regeringen. Då vi har skrivit om värdegrunden i USA har vi använt oss av pålitliga, rekommenderade internetkällor, då de flesta av dessa dokument endast går att finna på internet.

4.3 Reliabilitet, validitet och generaliserbarhet

Reliabilitet handlar om tillförlitligheten. I studien har vi i första hand utgått från internationella och statliga dokument och därför är tillförlitligheten god. Intervjun har vi

endast använt som ett verktyg för att veta var vi skulle börja söka, men själva undersökningen är baserad på dokumentanalys och informationen från intervjun kan styrkas via de amerikanska dokumenten.

Validitet handlar om att mätinstrumentet/den kvalitativa dokumentanalysen mäter det man avser att mäta. I vår analys och vi inriktat vår analys på officiella dokument vilket bör borga för att undersökningens resultat har hög giltighet.

Vår undersökning är inriktade frågor som baseras på de officiella dokument som den svenska och den amerikanska skolan grundar sig på, vilket positivt påverkar studiens generaliserbarhet. Andra forskare kan uppmärksamma olika delar, men jämför man samma delar kommer resultatet bli det samma. (Stukat, 2005, kap 4).

Då vi har mycket goda kunskaper i språket engelska har tolkningen och översättningen av de olika amerikanska dokumenten enligt oss en likvärdig betydelse av textens innebörd. Vi har använt oss av total öppenhet då vi granskat texterna och har hela tiden utgått från våra frågeställningar. Vi började med att sammanställa de svenska dokumenten och letade sedan efter likheter och skillnader i de amerikanska dokumenten för att sedan sammanställa allt.

4.4 Etik

I vår intervju valde läraren att vara anonym och detta är något som vi respekterar och som måste gälla enligt *samtyckeskravet* då personen som medverkar själv avgör om han eller hon vill medverka (Stukat, 2005, s. 131).

5. Resultatredovisning

5.1 Vad framkommer vid en jämförelse mellan värdegrunden i den svenska offentliga skolan och för motsvarande skolform i USA?

I detta avsnitt redovisar vi värdegrunden i *Läroplanen för grundskolan 2011* som gäller för Sverige och *Character Education* som gäller för staten New York i USA. Vi gör en analys av båda värdegrunderna och jämför sedan dem med varandra med hjälp av olika styrdokument som skollagen 2010:800 och det internationella dokumentet FN:s barnkonvention.

5.1.1 Analys av den svenska värdegrunden (Lgr 11)

Den 11e oktober 2010 presenterade utbildningsministern den senaste svenska läroplanen 2011. I denna text sker en analys av Lgr 11, *Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet: kapitel 1 och 2*.

Den nya skollagen 2010:800 presenterades 23 juni 2010 av riksdagen och börjar gälla i utbildningen och andra verksamheter från 1 juli 2011. Skollagen har sin grund i de demokratiska värderingarna och de mänskliga rättigheterna. För varje skolform finns en läroplan som har sin grund i skollagen.

Under stycket skolans värdegrund och uppdrag, behandlas de olika grunder som skolväsendet vilar på. Skollagen (2010:800) slår fast att det offentliga skolväsendet vilar på demokratisk grund och att utbildningen ska vara sådan att eleverna utvecklar och inhämtar kunskaper och värden.

Eleverna ska bland annat under sin skolgång utveckla en livslång lust av att lära och utbildningen ska förankra den demokratiska grund och de mänskliga rättigheterna i det svenska samhället. ”Skolans uppgift är att låta varje enskild elev finna sin unika egenart och därigenom kunna delta i samhällslivet genom att ge sitt bästa i ansvarig frihet.” (Lgr 11, s 4). Andra värden som Lgr11 ska förmedla är människans okränkbarhet, frihet, integritet, jämlikhet och jämställdhet mellan könen men även solidaritet med svaga och utsatta. Eleverna ska fostras till ansvarstagande, generösa och toleranta samhällsmedborgare då detta överensstämmer med den kristna traditionen och den västerländska humanismen. Eleven ska mötas med respekt för sin person och arbete. ”Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter”. (s 7).

”Värdegrunden enligt läroplanerna utgör fundamentet för all verksamhet i förskola och skola. Därför är det logiskt – och också en trovärdighetsfråga – när man från regeringens sida poängterar vikten av värdegrunden och dess betydelse.” (Orlenius, 2001, s 13).

”Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling.” (Lgr 11, s 4).

Omsorg och förståelse för andra individers utveckling och välbefinnande ska prägla verksamheten.

Främlingsfientlighet ska aktivt motverkas och tas emot med diskussioner och kunskap. Den internationalisering och rörlighet över de nationella gränserna sätter högra krav på individernas förmåga att förstå och leva efter de värden som finns i ett mångkulturellt

samhälle. Eleverna ska vara medvetna om och utveckla det gemensamma kulturarvet, då detta ger en känsla av trygghet, samtidigt som de ska kunna leva sig in i andra kulturella värderingar. Skolan ska fungera som en kulturell mötesplats där olika sociala och kulturella värderingar och livssätt möts och ska därför stärka denna förmåga hos alla de individer som verkar på skolan.

De värden som anges i skollagen ska alla som verkar i skolan hävda och ta ett avstånd till allt som är mot lagen. Alla föräldrar ska, med samma förtroende, kunna skicka sina barn till skolan oberoende på olika åskådningar. Eleverna ska kunna framföra sina olika personliga ställningstaganden och olika uppfattningar ska uppmuntras och föras fram. Elevernas tidigare erfarenheter, bakgrunder och språk ska ha sin utgångspunkt i elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling. Undervisningen ska därför anpassas efter varje elevs behov och förutsättningar.

Oavsett var undervisningen sker, i varje skolform och fritidshem, ska den alltid följa de nationella målen. Alla elever i Sverige har rätt till en likvärdig utbildning. Detta innebär inte att resurserna måste delas lika överallt och att undervisningen ska se ut på samma sätt. Istället ska undervisningen ta hänsyn och anpassas efter elevernas olikheter och behov. De elever med svårigheter har skolan ett särskilt ansvar för och de ska ges all den hjälp som de behöver. Detta för att undervisningen inte kan se likadan ut överallt. Olika metoder får användas för att nå det gemensamma målet. Elever i behov av särskilt stöd ska uppmärksammas.

Det sätt som flickor och pojkar bemöts på under sin skolgång bidrar till att forma deras uppfattning av vad som är manligt och kvinnligt. Därför ska skolan motverka traditionella könsroller och främja pojkars och flickors lika rätt och möjligheter. Eleverna har rätt till att utföra och utforma sina intressen oberoende på könstillhörighet.

”Skolan ska klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och deras vårdnadshavare har.” (Lgr 11, s. 5).

För att vårdnadshavare och elever ska få det inflytande de har rätt till ska skolan vara tydlig med de mål och arbetssätt som verkar inom skolan. Detta ska fungera som ett underlag för varje elevs enskilda val i skolan.

Eleverna ska även förberedas för att aktivt ta del av det demokratiska samhällslivet som väntar dem. Skolan ska inte bara förmedla de demokratiska värdena utan undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer. Eleverna ska se att de har rätt till inflytande över undervisningen. Exempel på detta kan vara då de deltar i planering och utvärdering av undervisningen. De ska även få möjlighet att välja bland kurser, ämnen, teman och aktiviteter. Genom ett större inflytande kommer även ett ansvar som är av vikt för det kommande samhällslivet som väntar eleverna (Lgr 11). Även i skollagen står det att eleverna ska ha inflytande över sin utbildning. De ska uppmuntras att ta del av utvecklingen av utbildningen och ska hållas informerade om information som rör dem (Skollag 2010:800, 2011-04-15).

Skolans arbete ska ske i samarbete med hemmet då skolan är som ett stöd för barnen i deras fostran och utveckling. Tillsammans ska de främja eleverna till att kunna orientera sig i ett ständigt förändrande samhälle med stort informationsflöde. Skolans uppdrag är även att ge eleverna de redskap som behövs för att de kritiskt ska kunna granska fakta och förstå konsekvenserna av olika alternativ.

Enligt FN:s barnkonvention har alla barn rätt till skolan och rätt till att lära sig läsa och skriva. Eleven ska ges möjlighet att samtala, läsa och skriva för att kunna utveckla sin språkliga förmåga och ska även få möjlighet att fördjupa sig inom vissa ämnen och arbeta på ett ämnesövergripande sätt. Då kunskap inte är något entydigt begrepp ska eleven ges utrymme för olika kunskapsformer. Eleven har även rätt att båda arbete självständigt och i samarbete med andra.

Leken är ett viktigt inslag i barnens lärande, särskilt i de yngre åldrarna. Skolan skall även sträva efter att eleverna dagligen ska få fysisk aktivitet.

Eleven ska även få lära sig eget skapande i form av drama, rytmik, dans, musik och skapande i bild, text och form som ska vara en del av undervisningen.

Det finns vissa perspektiv som ska vara angelägna i den dagliga undervisningen. Dessa är det *historiska perspektivet* då eleverna får ta del av det som varit för att förberedas inför framtiden. Eleven ska även få ta del av ett *miljöperspektiv* som handlar om att eleven får ta ansvar för den miljö de själva påverkar och skaffa sig ett personligt förhållningssätt till de globala miljöfrågorna. Det *internationella perspektivet* handlar om att eleven ska kunna förstå sin verklighet i ett globalt sammanhang, men även att skapa internationell solidaritet. Eleven ska även ha en kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning i och utanför Sverige. Det *etiska perspektivet* ska verka som en grund för eleven att göra personliga ställningstaganden.

När det kommer till bedömning och betyg ska eleven själv få bedöma sina resultat och ställa andras bedömning i relation till sina arbetsprestationer. De individuella utvecklingsplanerna och utvecklingssamtalen ska främja elevens sociala och kunskapsmässiga utveckling. Eleven ska utvärderas utifrån kursplanernas krav och dessa bedömningar ska muntligt och skriftligt presenteras för eleven, hemmet och rektorn. Vid betygssättning ska all information om elevens kunskaper utnyttjas.

Eleven har rätt till handledning och läromedel för att kunna söka och utveckla kunskaper (Lgr 11).

”Minst en gång varje termin ska läraren, eleven och elevens vårdnadshavare ha ett utvecklingssamtal om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas. Informationen vid utvecklingssamtalet ska grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i förhållande till läroplanen.” (Skollagen 2010:800, 2011-04-15, kap 10: 12 §). Läraren ska ha en skriftlig individuell utvecklingsplan för eleven vid utvecklingssamtalet och ska då ska man ange ett omdöme om elevens kunskapsutveckling och sammanfatta vilka insatser som behöver göras för att eleven ska uppnå alla kunskapskrav.

Skolval och elevens val ska också finnas. Elevens val handlar om att eleven får utveckla sina kunskaper inom ett visst ämne eller flera, medan skolans val omfattar ett lokalt tillval som Statens skolverk har godkänt en undervisningsplan för

Eleverna ska även kunna behandla frågor av gemensamt intresse av elevföreträdare och andra elever. Grundskoleutbildningen ska vara kostnadsfri för alla elever. Detta innebär att även böcker och andra läroverk ska vara kostnadsfria, men även en näringsrik måltid varje dag. Inga avgifter om ansökan för platser får tas ut. Endast vid vissa fall kan vårdnadshavaren ersätta vissa kostnader på frivillig väg, detta exempelvis vid skolresor och liknande aktiviteter (Skollagen 2010:800, 2011-04-15).

Enligt FN:s konvention om barnets rättigheter artikel 28 (Skolverket, 1999, s 76) är grundutbildningen obligatorisk och ska vara kostnadsfri för alla. Ekonomiskt stöd ska även finnas vid behov.

5.1.2 No Child Left Behind (NCLB)

Den 8e januari 2002 förde USA:s 43:e president George W. Bush *No Child Left Behind* (NCLB) akten till lagstiftning, en av få lagar som kom att gälla alla USA:s stater. Denna dag uttalade presidenten i ett möte att Amerikas skolor från och med denna timme kommer vara på en ny stig av reform och en ny väg av resultat. Med denna signatur gjorde han ändringar i den 37-åriga Elementary and Secondary Education Act (ESEA, grundskolans och gymnasieskolans akter) och kastade in nationens utbildare, skolor och skoldistrikt i en ny värld av federala utbildningsledarskap (Hess, Petrilli, 2006, kap 1). No child left behind är till skillnad från Elementary and Secondary Education act mycket vidare och riktar sig mot alla elever och skolor och fokuserar på utgångar i form av akademiska utföranden. No child left behind gick ut på att införa tester som utfördes upp till sex gånger per årskurs från tredje årskursen till åttonde. Varje stat fick ansvaret att ha kvalificerade lärare i varje klassrum. Det fördes sedan in resultatsamlingar som var öppna för allmänheten varje år (McGuinn, 2006, kap 1).

No Child Left Behind består av fyra delar. Den första handlar om ansvar, att det måste finnas en standard för skolor att mätas mot. I denna idé ingår även belöningar och konsekvenser för misslyckanden och framgångar. Den andra handlar om att minska byråkratin och öka flexibiliteten, att skolorna får fördela de medel som behövs. Den tredje handlar om att läraren bör använda etablerade undervisningsmetoder istället för experimentella, alltså fokusera på det som funkar, vetenskapligt baserad forskning. Till sist kommer paragrafen som handlar om hur föräldrarna ska få fler möjligheter att flytta sina barn från de skolor som inte fungerar. Dock är det så att de barn som bor nära har högre prioritering (Hess, Petrilli, 2006, kap 1). Enligt den svenska skollagen 2010:800 (2011-04-15, kap 10, 24 §) är det hemkommunen som får komma överens med en annan kommun om att denna i sin grundskola ska ta emot elever vars grundskoleutbildning hemkommunen ansvarar för.

Tyngden i denna lag ligger i att uppnå resultat och få upp standarden på utbildningen och resultaten i de lägre områdena, särskilt i ämnena matematik och språk. No Child Left Behind bygger på ett enkelt belönings- och straffsystem. Skolornas resultat jämförs med en nationell standard och lägesrapporten blir tillgänglig för allmänheten. De skolor som uppnår framgång belönas för sitt arbete med finansiering och stöd. Eleverna ska hela tiden ha bästa möjligheterna för att få den bästa utbildningen. Eleverna kan byta skola eller så byts rektorn ut på skolan. I vissa fall stängs skolan helt och kan återöppnas efter ett tag. Grunden i No Child Left Behind är i att eleven hela tiden ska ha rätten till den bästa utbildningen. Det har länge pågått diskussioner om denna utbildningsreform (Hess, Petrilli, 2006, kap 1).

5.1.3 Character Education

I staten New York använder sig alla skolor av en värdegrund som kallas *Character Education*. Enligt New Yorks statliga universitets hemsida SUNY Cortland handlar Character Education om skolans ansvar och mål att förmedla de demokratiska värdena till eleverna. Demokratin är

skapad av människan själv och därför är det viktigt att det redan i ung ålder skapas vissa demokratiska dygder hos eleven. Respekten för varje individs rätt, beaktande för lagen, frivilligt deltagande i det offentliga livet och omsorgen för det gemensamma väståndet är grunderna. Några av värdena att förmedla till eleverna är respekt, ansvar, ärlighet, rättvisa och omsorg.

Olika teman man kan jobba med, enligt Character Education, är samarbete, ansvarstagande, att hantera sina känslor, att lära sig säga nej, ta itu med besvikelser, konflikthantering, vänskap med flera.

Syftet med Character Education är att skapa en varaktig förhållning och förståelse för värdegrunden. Genomförs programmet väl anses det även leda till en förbättring av de akademiska prestationerna. Många elever får inte denna typ av värdegrund någon annanstans vilket gör att Character Education kan vara vägen till större respekt och förståelse för andra människor och en god förberedelse för att klara sig i andra samhällen och sin framtida arbetsplats enligt SUNY Cortland. Genom Character Education får eleverna även komma underfund med vissa moraliska problem så som ohövlighet, oärlighet, våld, för tidiga sexuella aktiviteter och en dålig arbetsmoral.

Character Education ser till att utveckla den mänskliga dygden, som en grund till att skapa ett meningsfullt och givande liv och ett rättvist och medlidsamt samhälle.

Character Education tar ett avsiktligt steg mot att framföra moral och intellektuell dygd genom varje fas under utbildningen, förebilden av vuxna, relationen mellan jämlika, hanteringen av disciplinen, upplösningen av konflikter, innehållet av läroplanen, processen av instruktioner, stringensen av akademiska standarden, miljön i skolan, uppförandet under fritidsaktiviteter och föräldrarnas engagemang. Allt detta tillsammans beskrivs som Character Education.

Dygdena är objektivt goda mänskliga egenskaper. De har en fordran på vårt personliga och kollektiva medvetande och är bekräftade av våra religioner och kulturer. Arbetsamhet, visdom, sanning, rättvisa, respekt, ansvar, ärlighet, osjälviskhet, omsorg, tålamod och uthållighet, kommer alltid att vara dygdena. Det är dessa dygder som gör det möjligt för oss att leva i ett samhälle och definierar våra rättigheter och skyldigheter som medborgare. Skolan måste alltså förhålla sig till dessa värden och ha dem som sina förebilder, de ska studeras, reflekteras över och hyllas och ska vara en del av vardagen i skolan (Cortland, 2011-05-01).

Dr. Thomas Lickona's definition av Character Education är att detta är en medveten strävan efter att hjälpa människor att förstå, bry sig om, och agera utifrån grundläggande etiska värderingar. I sin bok *Educating for Character*, berättar Dr. Lickona att den typ av karaktär vi vill att våra barn ska ha är att de själva ska kunna bedöma vad som är rätt och sedan agera utifrån det som är rätt, även vid tillfällen då det finns ett tryck för det som är fel utifrån och frestelsen inifrån.

Dr Lickona beskriver en utvecklingsprocess som innefattar kunskap, känslor och handling, och därmed erbjuder en integrerad grund för att strukturera en sammanhängande och omfattande Character Education. Det innebär att vi måste engagera våra barn i aktiviteter som gör att de får tänka kritiskt inför moraliska och etiska frågor, inspirera dem att bli engagerade i moraliska och etiska handlingar och ge dem goda möjligheter att utöva moraliska och etiska handlingar (Lickona, 1991).

5.1.4 Elva principer för en effektiv Character Education skola

Character Education är en avsiktlig ansträngning att utveckla vissa etiska värden hos unga människor som är bekräftade inom alla kulturer. För att Character Education ska vara effektiv måste den omfatta alla intressen i en skola och måste genomsyra skolans klimat och läroplan. En anledning att genomföra Character Education beskrivs i Thomas Lickona och Matthew Davidsons bok *Smart & Good High Schools*. De förklarar att det i alla tider och kulturer har funnits ett större syfte med utbildningen och det är att hjälpa eleverna att bli smarta och hjälpa dem att bli goda medborgare.

Character Education är inget nytt. Denna typ av värdegrund fanns redan med som ett viktigt mål för de första amerikanska offentliga skolorna. Idag finns den även med i lagen som ett uppdrag eller uppmuntras i de flesta stater. Den nuvarande rörelsen är bara en påminnelse om utbildningens långa historia av betoningen av grundläggande värderingar som respekt, integritet, och hårt arbete för att hjälpa eleverna att bli goda människor och medborgare. Utbildningen ger effektiva lösningar på etiska och vetenskapliga frågor som är av växande oro. Lärare har använt Character Education för att förändra sina skolor, förbättra skolkulturen, öka prestation för alla elever, utveckla globala medborgare, återställa hövlighet, förebygga antisociala och ohälsosamma beteenden och öka trivseln och bland elever och lärare. Eftersom eleverna tillbringar så mycket tid i skolan är det viktigt att se till att alla elever får det stöd och den hjälp de behöver för att nå sin fulla potential. Skolor med högkvalitativ utbildning är platser där elever, lärare och föräldrar vill vara. De är platser där unga människor gör sitt bästa arbete eftersom de känner sig trygga, uppskattade, stöds och utmanas av sina kamrater och de vuxna omkring dem.

Det finns ingen plan som gäller alla Character Education program, men det finns elva viktiga principer som utgör grunden om hur man bäst utvecklar och genomför högkvalitativ Character Education.

- Princip 1: *Skolan ska främja de etiska värdena som utgör grunden för Character Education*

Skolan ska komma överens om de grundläggande etiska och prestanda värden de vill att deras elever ska ta till sig. Vissa skolor använder begrepp som dygder, egenskaper, pelare, eller förväntningar för att hänvisa till den önskvärda karaktärens egenskaper som de vill främja. Oavsett terminologi eller värderingar är kärnan i Character Education utbildningen den mänskliga värdigheten, främjandet, utveckling och välfärd för det enskilda, det gemensamma bästa. Det är detta som definierar våra rättigheter och skyldigheter i ett demokratiskt samhälle. Eleverna får jobba med universalitet (skulle du vilja att alla personer agerade på detta sätt i en liknande situation?) och reversibilitet (skulle du vilja behandlas på detta sätt?). Skolan gör klart att dessa grundläggande mänskliga värden överskrider religiösa och kulturella skillnader och uttrycker vår gemensamma mänsklighet

- *Princip 2: Skolan definierar Character Education med begreppen tanke, känsla och handling*

Character Education handlar om förståelse, att bry sig om, och agera utifrån de grundläggande etiska värdena. Character Education strävar därför efter att utveckla de kognitiva, emotionella och beteendemässiga dispositionerna som krävs för att göra det rätta och göra sitt bästa. De grundläggande värderingarna förstås genom att studera och diskutera dem, observera beteendemönster och lösa problemen med värden. Genom att utveckla empati som utgör grunden i goda relationer, utveckla goda arbetsvanor, ta ansvar, hjälpa till att skapa

gemenskap och reflektera över livserfarenheter skapas en förståelse för de grundläggande värderingarna.

- *Princip 3: Skolan använder omfattande, avsiktliga, och proaktiva inställningar till Character Education*

Skolan ska använda Character Education under alla aspekter av undervisningen. Detta innefattar den formella akademiska läroplanen och fritidsaktiviteter, samt vad som ibland kallas den informella läroplanen, hur skolan återspeglar de grundläggande värderingarna genom de vuxna och hur eleverna respekteras under undervisning. Med en medveten och aktiv strategi ska skolpersonalen göra mer än att lära ut Character Education under endast lektionstid, utan detta ska ske hela tiden.

- *Princip 4: Skolan skapar ett vårdande samhälle*

En skola som åtagit sig Character Education ska sträva efter att efterlika ett miniatyrsamhälle som är vårdande och rättvist. Alla som verkar på skolan ska skapa goda och respektfulla relationer med varandra, mellan studenter, personalen och familjen. Dessa relationer främjar lusten till att lära och att vara en god människa. Alla barn har ett behov av säkerhet och tillhörighet. Genom utbyte av erfarenheter internaliseras vissa värderingar av gruppen och de enskilda eleverna. Det är viktigt att de som träffas får uppleva rättvisa, samarbete och ömsesidig respekt. Detta är något som ska ske överallt, i matsalen, korridoren, i klassrummet och så vidare.

- *Princip 5: Skolan ger eleverna möjlighet till moraliska handlingar*

Barn lär sig oftast bäst på det konstruktiva sättet, genom handling. För att utveckla den kognitiva, emotionella och beteendemässiga aspekten av sin karaktär, behöver eleverna många och varierande möjligheter att få chansen till eget ansvar genom exempelvis grupparbete, upptäcka och lösa etiska dilemman samt identifiera skolans och samhällets strukturer. På detta sätt kommer även elevernas röst och val till användning.

- *Princip 6: Skolan erbjuder en meningsfull och utmanande akademisk läroplan där alla elever respekteras, får utveckla sin karaktär och hjälper dem att lyckas*

Då alla eleverna kommer till skolan med olika färdigheter, intressen, bakgrunder och behov av lärande krävs en akademisk läroplan. Läroplanen ska hjälpa alla elever att lyckas och dess pedagogik ska vara sådan att alla elever engageras. Läroplanen ska även möta deras individuella behov. Pedagogen ska använda en mängd olika aktiva undervisnings- och lärandestrategier där eleverna bäst kan ta till sig kunskaperna.

- *Princip 7: Skolan främjar elevernas själv – motivation*

Character Education handlar om att agera rätt även då ingen ser på. Skälet till att agera rätt handlar istället om principen om att alla är lika värda och ska inte styras av rädsla för straff eller önskan om belöning. Skolarbetet ska inte styras av önskan till bra betyg utan istället av att lära sig så mycket som möjligt och att genomföra arbeten där kvalitet går först. Elevernas självständighet betonas även här, att själva se hur deras beteenden påverkar andra, ha självkontroll, kunna bestämma själv och att kunna agera ansvarsfullt i även i framtiden.

- *Princip 8: Skolans personal står för en etisk lärandemiljö och delar ansvaret för Character Education och ska därför följa samma grundläggande värderingar som eleverna*

All skolpersonal från lärare till skolsköterska, skolkurator och bussförare och så vidare delar ett gemensamt ansvar för Character Education. De ska agera utefter de värden som Character

Education står för och påverka eleverna positivt som de arbetar med. Personalen utvecklas även då de planerar och får ta del av varandras arbetssätt. De ska tillsammans via möten och träffar diskutera framgångarna och de områden som eleverna behöver ta till sig mer för att utveckla Character Education så långt som möjligt.

- *Princip 9: Skolan främjar delat ledarskap och långsiktig stöd av Character Education*
Character Education utförs med ledare som delar ledarskapet med alla intressenter. Detta kan vara en kommitté som består av personal, elever, föräldrar och samhällsmedlemmar som tar ansvar för planering, implementering och support. Med tiden kan formella organisationsstrukturer inte längre vara nödvändig.

- *Princip 10: Skolan engagerar familje- och samhällsmedlemmar som delaktiga i Character Education*
Skolor som involverar familjen i Character Education når höga framgångar. Skolan kan kommunicera med hemmet via brev, e-mail kontakt, skolans webbplats, konferenser, föräldramöten och så vidare. Förtroendet mellan hem och skola är oerhört viktigt för att nå bästa resultat med utbildningen. Character Education kan effektiviseras ytterligare genom att involvera ungdomsorganisationer, religiösa institutioner, regeringen och media.

- *Princip 11: Skolan utvärderar regelbundet sin kultur, klimat och funktion bland sina pedagoger och i vilken utsträckning elever tar till sig Character Education*
Character Education omfattar både pågående utvärdering av framsteg och resultat med hjälp av både kvalitativa och kvantitativa åtgärder. Skolan använder olika bedömningsmodeller så som till exempel akademiska test, fokusgrupper och enkätresultat som innefattar uppfattningar om studenter, lärare och föräldrar. Resultatet av dessa uppgifter används sedan för att bestämma nästa steg. Det första som kan utvärderas är i vilken grad skolan fungerar som en etisk lärandemiljö. Det andra som kan utvärderas är i vilken utsträckning personalen använder sig av de centrala värdena och integrerar dessa värden i sin undervisning och annan interaktion med eleverna. Det tredje innebär att undersöka i vilken grad eleverna har utvecklat förståelse för de etiska värdena genom olika beteende så som närvaro, suspensioner, vandalism och fusk. Skolan rapporterar sedan detta till föräldrarna (Character, 2010-04-28).

I skolan Midland elementary school i Rye i New York följer de programmet "Character Education" som handlar om värdegrunden, vilken moral och vad som är rätt och fel som lärarna ska lära ut till barnen. Detta program finns i hela staten New York men varje skola får utforma sitt eget program att följa detta på. Detta program är finansierat av staten och de skolor som inte följer detta får inte finansieringen som ges för detta program. Detta program är anpassat för f-5ans årskurs. Varje månad väljs ett tema ut som eleverna sedan har ett pass i. En dag kan det till exempel handla om ärlighet och barnen kan få spela upp pjäser och liknande. På skolan i Rye hade de detta den första fredagen i varje månad. Det är en lärare som har om detta och följer upp och dokumenterar detta hela tiden (intervju, 2011-04-25 och Schoolfusion, 2010-04-26).

Informationen nedan grundar sig på Midland skolas offentliga hemsida.

Skolan Midland har mottagit ett pris från USA:s utbildningsdepartement som en Blue Ribbon Award vinnare i ledarskap, lärande, värdegrund, elevernas prestationer, föräldrasamverkan och samhällsstöd. Skolan har även några av statens bäst presterande elever.

Skolans framgångar handlar om en miljö som de beskriver som utmanande och vårdande för eleverna. Lärarna har höga förväntningar, men är omhändertagande och gör olika program

som passar alla barn i olika stadier av lärande. Lärarna använder flera olika metoder och tekniker för lärandet, genom erfarenhet och kunskap. De får gå på olika workshops och kurser för att utveckla sin professionalitet. Skolan har en barncentrerad syn där barnet ses som en egen unik individ och lärarna arbetar med lagarbete sinsemellan.

Midland skolan anser även att programmet Character Education är mycket lyckat då alla skolans elever en gång i månaden samlas och delar ett program där olika karaktärsdrag betonas. Eleverna jobbar med att få in detta karaktärsdrag till sitt eget beteende. Att involvera familjen i elevens utbildning är en av skolans prioriteringar. Föräldrarna hålls hela tiden medvetna om barnets utbildning via kontakt med läraren.

Dem har ett grundbegrepp på skolan om hur eleverna skall uppföra sig enligt Character Education; R.E.A.C.H där R står för *respekt* som handlar om att visa stor respekt för en högre auktoritet, andra sig själv och sitt land (Schoolfusion, 2010-04-26). Det handlar här om samma värdegrund som vi har i den svenska läroplanen Lgr11, att behandla andra som du själv vill bli behandlad, att förstå varje enskild individs mänskliga värde. I den svenska läroplanen står det "Utbildningen ska förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på." (Lgr11, s 8). I dessa fem punkter nämns inte de demokratiska värdena som det gör under upprepade gånger i den svenska läroplanen. Annars finns denna samma punkt i den svenska läroplanen.

Även i FN:s konvention om barnets rättigheter står det angivet att barnets utbildning ska syfta till att barnet lär sig att respektera de mänskliga rättigheterna, grundläggande friheterna, familjen, den egna kulturella identiteten, språk, värden och för kulturer som skiljer sig från den egna. Barnet ska även, enligt konventionen, förberedas för ett ansvarsfullt liv och samhälle som grundas i förståelse, fred, vänskap, jämlikhet, tolerans och ett samhälle med människor från olika etiska, religiösa och nationella grunder. Eleven ska även utveckla en respekt för naturmiljön (Skolverket, 1999, s 76).

E i grundbegreppet R.E.A.C. H står för *empati* och går ut på förmågan att kunna sätta sig själv i någon annans situation. Eleven ska försöka förstå vad den andre personen känner, vilka utmaningar den går igenom och hur att hantera dessa. Eleven ska kunna visa förståelse genom att behandla andra med vänlighet, medlidande, generositet med en förlåtande anda (Schoolfusion, 2010-04-26). I Lgr11 står det att eleven ska kunna leva sig in i och skapa sig en förståelse för andra människors situationer. Eleven ska även här kunna utveckla en vilja att handla för den andres bästa (s 13). Även här stämmer värdegrunderna överrens.

A står för *acceptans*, att acceptera andra precis som de är och uppskatta hur speciella och unika vi alla är (Schoolfusion, 2010-04-26). I den svenska läroplanen Lgr 11 finns ett citat med liknande innehåll:

"Skolan ska främja förståelse för andra människor och förmåga till inlevelse. Omsorg om den enskildes välbefinnande och utveckling ska prägla verksamheten. Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling." (s 8).

Skillnaden här är att Midland skolas värdegrund inte tar upp något om genus i den värdegrund de publicerat på sin hemsida. Genus och vikten av att behandla pojkar och flickor lika tar upp en stor del av den svenska värdegrunden.

C står för *samarbete* (cooperation), att kunna jobba tillsammans med andra och att inse att man genom lagarbete kan uppnå mycket mer. Enligt Lgr11 är ett av målen som eleven ska ha uppnått efter grundskolan att eleven ska kunna samarbeta med andra (s 14).

Den sista bokstaven H står för *ärlighet* (honesty) och handlar om att alltid berätta sanningen, att erkänna när man gjort fel. Eleven ska även lära sig att vara trovärdig och handla med integritet (Schoolfusion, 2010-04-26).

5.2 Vilka rättigheter har barnen i skolan enligt det internationella dokumentet, FN:s barnkonvention?

I detta avsnitt presenterar vi den internationella FN:s barnkonventionen som påverkar barnens bland annat utbildning och rättigheter i de länderna som har valt att underteckna konventionen. Den svenska läroplanen baseras bland annat på FN:s konvention om barnens rättigheter.

5.2.1 Bakgrund om FN:s Barnkonvention

”Efter många års diskussioner och opinionsarbete antog FN:s generalförsamling år 1989 konventionen om barnets rättigheter – även kallad barnkonventionen. I och med upprättandet av konventionen fastslogs att barnets rättigheter är universella, att barn har egna rättigheter och människovärde, men också att barn har speciella behov av skydd och stöd” (UNICEF, 2011-04-12).

Förenta Nationerna år 1989 Konventionen om barnets rättigheter i Lärarnas Riksförbund (2008) står det att, konventionsstaterna bör följa lagarna genom att ta hänsyn till att ”göra grundutbildning obligatorisk och kostnadsfritt tillgängliga för alla” (Artikel 28.1b, 2011-04-12:170). De länderna som har skrivit under FN:s barnkonvention bör ta hänsyn till exempelvis att utrota analfabetismen, ge barnen möjlighet att fortsätta sina studier efter den obligatoriska formen, med till exempel yrkesutbildning; erbjuda alla studierådgivning och yrkesorientering. Enligt konventionen ska man utgå från barnets bästa och se till att barnen uppfostras till medborgare som lever med och respekterar de mänskliga rättigheterna. Enligt konventionen ska staterna se till att bevara barnens olika kulturer, bakgrunder, språk och religioner. Alla barn har rätt till vila, fritid, rekreation och kultur ingår också i barnkonventionen.

Under internationella barnåret 1979 fick man idén om en konvention för barnets rättigheter. Det tog tio år för kommissionen att få sin text bli godkänd. Efter en lång process gick förslaget vidare till FN:s generalsamling där godkändes konventionen 20 november 1989. FN:s barnkonvention består av 54 artiklar som utgår från barnets bästa. Man tar hänsyn till barnets grundläggande behov samt rätten till hälsovård. FN:s barnkonvention är den konventionen som flest länder har skrivit under när det gäller barnets rättigheter. Idag har 193 länder skrivit under konventionen Sverige skrev under barnkonventionen år 1990. Alla länder som har skrivit under tar hänsyn till de artiklarna som konventionen består av. Det är endast två länder idag som har avstått från FN:s barnkonvention och dessa länder är USA och Somalia. Konventionen grundar sig på sakartiklarna som täcker alla typer av mänskliga rättigheter. Sakartiklarna förkortas med tre punkter och dessa är:

- Rätten att få sina grundbehov tillgodosedda
- Rätten till skydd mot utnyttjande och diskriminering
- Rätten till medinflytande genom att få uttrycka sin åsikt och få den respekterad.

Det finns även barnrättskommitté som består av 18 personer som är experter med ”högt moraliskt anseende och erkänd sakkunskap” barnrättskommittén granskar de länderna som har skrivit under konventionen och redovisar resultat med rapporter. Dessa rapporter delas till olika frivilliga organisationer bland annat till UNICEF som senare gör en bedömning av hur och på vilket sätt man kan hjälpa barnet. FN konventionen har blivit en del av den internationella rätten.

FN:s konvention om barnets rättigheter är en grund för formuleringen av läroplanerna i olika länder. I Sverige finns det, förutom skollag och andra styrdokument, *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet* (Lpo 94), *Läroplan för förskolan* (Lpfö 98) och *1994 års läroplan för de frivilliga skolformerna* (Lpf 94) (i Lärarnas Riksförbund 2008) och Lgr 11.

Läroplanerna i Sverige kan inte jämföras med läroplanerna i fattiga länderna. Linde (2006) kommenterar i sin artikel *Läroplanskoder i Tredje världen*:

”Att skolor präglas av det faktum att vad som undervisas om är ett litet urval ur en jättelik kunskapsmassa, och det lilla urvalet handlar om att reproducera tidigare landvinningar i kunskapsbildning, normer, kultur och föreställningar, och också om att förbereda för kommande liv och arbete till frömmen för nationen eller individen.” (s 5)

Trots att ett land som har övergått från ett system där lärande och produktion gick ihop, till nedtryckande kolonialismen och sedan till en befrielsekamp, och som dessutom har många olika folkslag och språk, har svårt att spegla sina egna normer, kulturer och språk i undervisning. I de afrikanska länderna som fick sin befrielse försöktes, utan stor framgång, att skapa en ambitiös plan för lika utbildning med kvalitet för alla barn, både vita och svarta. I början var syftet med utbildningen i några av dessa länder att få kommande generationer att bli patriotiska medborgare. Dock har utbildningen i den senaste tiden vänt sig mer och mer till barnet. Enligt Linde (2006) är en utbildning med mer praktiska ämnen mer än en med enbart teoretiska ämnen.

Enligt UNICEF:s hemsida om barnkonventionen skulle börja gälla som lag i Sverige så hade barnens rättigheter och ställning stärkts generellt, och speciellt inom rättsväsendet och i asylprocessen. Då skulle man kunna ställa större krav på beslutsfattare, myndigheter och domstolar när det gäller kompetens om barns behov och rättigheter.

De länder som har valt att skriva under FN:s barnkonvention diskuterar ofta hur man följer konventionen och hur man kan förbättra den. Ett av första länderna som skrev under var Sverige dock diskuteras det även i Sverige om man verkligen följer de artiklarna punktligt. En artikel som är skriven av Maria Larsson, (GP, 2011) handlar om att man bryter mot barnkonventionen främst när det gäller behandlingen av flyktningbarn. Artikel 3 i barnkonventionen "De som bestämmer om sådant som gäller barn ska först och främst tänka på vad som är bäst för barnet." Om Sverige följde barnkonventionen som man har valt att skriva under då skulle i praktiken alla flyktigfamiljer med barn få stanna i Sverige. EU lagen om att flyktingar skall sändas tillbaka till det EU land dem först kom till skulle också upphöra att gälla för att kunna följa den artikeln.

5.2.2 Hur verkar de olika hjälporganisationerna?

Utifrån FN:s barnrättskommittés rapporter tar olika hjälporganisationer del av rapporterna och bedömer om hur de kan hjälpa de drabbade.

Enligt UNICEF:s statistik finns det mer än 100 miljoner barn i grundskoleåldern som inte går i skolan på grund av omständigheterna. Det står även skrivet i UNICEF:s officiella hemsida att än idag är en del av barnen i utvecklingsländerna analfabet. Statistiken visar att 14 procent av alla tjejer mellan 15-24 år och 9 procent av alla killar i samma ålder inte kan läsa och skriva.

Enligt UNICEF:s undersökning ”100 miljoner barn i grundskoleåldern går inte i skolan. Majoriteten av dessa är flickor. Orsaken är framförallt fattigdom och kulturella värderingar.

Många föräldrar vill fortfarande inte investera i sina döttrar eftersom de inte förväntas bidra till familjens framtida försörjning.” (UNICEF, 2011-04-14)

Konsekvensen blir inte bara att flickor inte får lära sig läsa och skriva, utan bristen på utbildning innebär även att de inte får tillräcklig kunskap om hälsa och sjukdomar. Detta är livsviktigt för deras överlevnad. Bristen på utbildningen leder även till färre möjligheter att stärka sin ställning i samhället men de blir även omedvetna om sina rättigheter.

5.2.3 Vilka rättigheter har barnen i skolan enligt FN:s barnkonvention?

FN:s barnkonvention består av 54 artiklar, som länder bör följa när de har valt att skriva under. Artiklarna är skrivna med en utgångspunkt och det är ”barnets bästa”. Ett av uppdragen som FN:s kommitté för barnets rättigheter har är att konventionsstaterna lever upp till åtagande inom konventionen. Man kan underlätta konventionen med fyra allmänna principer och dessa är: *Diskrimineringsprincipen* (artikel 2) som innebär att alla barn har samma rättigheter. Barnet får inte diskrimineras på något sätt till exempel på grund av barnets ras, hudfärg, kön, språk, nationalitet, handikapp och så vidare. Den andra principen är *principen om barnets bästa* (artikel 3) som innebär att man i alla situationer ska tänka på barnets bästa som individ. Denna princip vistas av offentliga myndigheter men även av privata institutioner. Den tredje principen är *principen om rätten till liv* (artikel 6). Denna princip innebär att barnen har rätt att överleva och utvecklas som individer. Den fjärde principen är *principen rätten att uttrycka sina åsikter* (artikel 12) och handlar om att barnets åsikter ska avgöra allt som rör barnets liv. Domstolar och myndigheter bör låta barnen komma till tals. Beroende på barnets ålder och mognad ska barnets åsikter påverka myndigheten och domstolens beslut (Hobohm, 2003, s. 16).

Omständigheterna för barnens skolgång är olika beroende på land. Vissa länder har inte tillräckligt med skolor då oftast hjälporganisationerna bygger och bidrar med material. Enligt FN:s barnkonvention har alla barn som är under 18 år rätt till att utvecklas.

I Sverige har vi skolplikten som innebär att alla barn som fyller sju år till 16 år måste gå i skolan. För elever i specialskolan är gränsen upp till 17 år. Det är vårdnadshavarens plikt att se till att barnet går i skolan under skolplikten. Skolplikten gäller inte i gymnasieskolor då det är upp till barnet om dem vill fortsätta sin utbildning. Principen om kostnadsfri utbildning gäller både för grund- och gymnasieskolan. Skolan får inte ta ut kostnader för material, böcker utan allting ska vara gratis (Hobohm, 2003, s. 89). Skolgången för de första två klasserna får inte vara mer än sex timmar per dag. När det gäller andra klasser får en skoldag inte vara mer än 8 timmar (Hobohm, 2003, s. 93).

Betygen sätts från och med årskurs 8. Minst en gång per termin ska läraren ha utvecklingssamtal med eleven och vårdnadshavaren. Utvecklingssamtalet ska handla om elevens kunskapsutveckling, den sociala utvecklingen och på vilket sätt vårdnadshavaren kan hjälpa barnet (Hobohm, 2003).

”...och den internationella barnkonventionen har utarbetats och ratificerats av hittills 159 stater. Det är också den konventionen som snabbast har accepterats av världens stater. Konventionen har en fint genomarbetad skrivning: den är ett försök att börja om från början med varje liten ny människa och ge den alla de bästa förutsättningarna.” (Skolverket, 1999, s 9).

5.3 Summering

Finns det några skillnader mellan barnenes rättigheter i den offentliga grundskolan i USA och Sverige? Svaret skulle vi säga är nej. Det finns ingen större skillnad i värdegrunden och de grundläggande rättigheter som barnen har i grundskolan. Skillnaden ligger i utformandet av värdegrunderna och läroplanerna, men även i utförandet och arbetet med värdegrunderna. De etiska principerna om alla människors lika rätt är fortfarande väldigt lika. Det finns vissa mindre skillnader som vi märkt i New Yorks Character Education så som frågan kring genus som bänämns mycket oftare och starkare i den svenska läroplanen, enligt vår uppfattning. Vi tror att detta kanske kan bero på att USA är ett så pass mångkulturellt land att de har många fler och större problem som rör kulturella skillnader, ekonomiska klasser, etnicitet och bakgrunder. En annan anledning kanske kan vara att Sverige har kommit mycket längre i frågan kring genus och jämlikhet.

Den svenska läroplanen Lgr11 måste följas av alla skolor i Sverige oberoende av finansiering till skillnad från USA där till exempel Character Education är statligt finansierat. Följs inte programmet får inte skolan den finansiering som ges för detta. Värdegrunden har varit obligatorisk i den svenska skolan sedan 1940 (Forsell, 2005).

Ärlighet nämns flera gånger i den amerikanska värdegrunden Character Education, något som inte nämns i den svenska läroplanen (Schoolfusion, 2010-04-26). Detta är mer ett vardagligt begrepp som barnen lätt kan jobba med och som de jobbar med på exempelvis Midland elementary school i Rye i New York. Enligt våra erfarenheter från den verksamhetsförlagda utbildningen jobbar man inte med detta begrepp i Sverige som ett tema som de gör i Character Education. Då vi tittar i Lgr11 har vi inte kunnat hitta något om just detta begrepp.

Andra skillnader som vi lagt märke till är att barnen i New York arbetar mycket mer med de moraliska och etiska frågorna och de utför många teman och aktiviteter med exempelvis empati. Detta har vi aldrig sett någon skola arbeta med rent konkret. Frågan man kan ställa sig här är varför? Finns det ett större behov att arbeta med dessa frågor som empati, ärlighet, god arbetsmoral och så vidare än i Sverige?

FN:s barnkonventions inverkan på den svenska läroplanen syns tydligt och båda dokumenten står för samma värderingar. FN:s barnkonvention handlar om barnens lagliga och samhälliga rättigheter både i skolan och i samhället. Barnkonventionen visar tydligt vad staten har för skyldigheter mot barnet då de skrivit under konventionen.

Den amerikanska värdegrunden handlar mer om uppfostran och att fostra eleverna till goda människor och att de ska utveckla mer moraliskt bra egenskaper, medan konventionen fokuserar på de etiska rättigheterna.

6. Slutdiskussion och didaktiska konsekvenser

Innan vi började med detta arbete ville vi ha en bättre förståelse för barnens rättigheter. Under lärarutbildningen har vi lärt oss teorier och ämneskunskaper på ett didaktiskt sätt.

Jämförelsen av sådana dokument är svårt att diskutera för att kunna göra det bör man ha en bra bakgrund samt en bra kännedom om omständigheterna. Alla stegen från analysen av den svenska värdegrunden till resan till New York och analysen av deras styrdokument har lett oss till en större instinkt om detta ämne.

Styrdokument som vägleder verksamheten i skolan klargör tydligt att elever ska fostras till demokratiska samhällsmedborgare och detta ska ske med vägledning av grundläggande värden. Dessa grundläggande värdena anges i styrdokumentet som de värden som vilar på en demokratisk grund genom den etik som förvaltas av kristen tradition och västerländsk humanism. (Andersson m.fl., 2000, s186)

Styrdokumentet kan uppfattas olika beroende på hur de tolkas. Teorin är samma för all skolpersonalen, men processen kan se olika ut beroende på pedagogen och skolan. I det svenska samhället är tanken att skolorna ska få en vägledning av läroplanerna och sedan själva precisera innebörden.

Det är skolans uppgift att uppnå målen med att uppfostra samhällsmedborgare och detta är ett krav från regeringen. Värdegrunden är en del av skolans uppfostran av demokratiska samhällsmedborgare därför är det viktigt att man ständigt diskuterar om värdegrunden och att eleverna i tidigare åldrar känner till begreppets innebörd enligt skolverket. Innan vi åkte till New York hade vi en uppfattning om att vi jobbade konkret med värdegrund frågan i skolan. Med efter den resan ändrade vår åsikt när vi såg hur de jobbar med frågor kring värdegrunden.

Den svenska värdegrunden handlar även om att kunna uttrycka sig fritt utan att bli kränkt av andra. Idag har inte läraren enda makten utan man bestämmer tillsammans med eleverna om undervisningen eller skolmiljön. Sedan början av 1900-talet har man elevrådet i Sverige där eleverna kan påverka nästan allt som sker i skolan. Genom att ha en demokratisk skola bidrar man samhället med demokratiska medborgare. Idag påverkas inte skolan av kyrkan längre, man kan ha en annan tro eller tycka vad man vill utan att behöva bli kränkt. Som framtidsmål siktar man på en mer jämlik och demokratisk skola. Den nya läroplanen Lgr11 lyfter fram demokratis betydelse i skolan på samma sätt som Lpo94.

I skolan skall eleverna kunna komma till tals, samtidigt kunna få sin röst och bli hörd när olika beslut tas i skolan. Skolan ska använda demokratiska arbetsformer där eleverna ska vara deltagande. Syftet är att elever och skolpersonal ska ha en reell påverkan över skolarbetet och läromiljön. Inflytandet kan ske formellt, med klassråd, elevråd och informellt där eleverna får möjligheten att diskutera och påverka innehåll i undervisningen. Elevrådet har uppgiften att vara bron där elevernas och skolpersonalens tankar och förslag når varandra. Elevrådet består av olika elever som väljs ut från alla klasser. Varje klass har ca 1-2 elever som deltar i elevrådet. Allt som diskuteras och all beslut som tas i elevrådet meddelas till andra eleverna genom elevrådets medlemmar. På grund av elevrådet lär sig eleverna i tidigare åldrar om demokratiska val och beslut. ”Detta förbereder eleverna till kommande demokratiska beslut som oftast tas av majoriteten som minoriteten tvingas följa” (Skolverket 2011-05-14).

Skolans främsta samhällsuppdrag är att förstärka demokratin genom att förmedla kunskap och stimulera medborgarna att tänka fritt samt bidra till ett förbättrat samhälle. Dessa tankar grundar sig på 1994 års läroplan för de frivilliga skolformerna (Lpo 94). ”Skolan har

uppgiften att till eleverna överföra värden, förmedla kunskaper och förbereda dem för att arbeta och verka i samhället.” (Lpo 94, s.42). Skolan är en miniatyr av samhället som består av flera indelningar. För att undvika problem så som etnicitet, religion, kultur, bakgrund, status, mobbning och så vidare bör eleverna vara medvetna om sina rättigheter och skyldigheter mot varandra. I Lpo 94 står det att ” Eleven skall i skolan möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära.” (s.7).

I Lgr 11 finns det två citat som delvis motsäger varandra, dessa är:

”Skolan ska vara öppen för skilda uppfattningar och uppmuntra att de förs fram.” (s 5) och ”Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. Sådana tendenser ska aktivt motverkas.” (s 4). Då kan man undra hur man som pedagog bemöter en elev som kanske har främlingsfientliga värderingar. Ingår bara vissa värderingar i det första citatet om att skolan ska vara öppen för skilda uppfattningar och att de värderingar som nämns i det andra citatet aktivt ska motverkas? Alltså innebär det att en elev som till exempel har främlingsfientliga värderingar inte ska få framföra dessa då det är en kränkning av de mänskliga värdena. Som pedagog kan man då ta till olika diskussioner och möjligen ändra om i planeringen så att ett inslag i undervisningen som detta får ta plats. Eleverna ska då bemötas med kunskap om de tidigare historiska händelserna för att de ska förstå vad främlingsfientlighet kan leda till. En elev får ha sina egna värderingar, men dessa ska inte vara kränkande mot andra individer enligt den svenska lagen.

I boken *Barnets rätt* förklarar författaren Susanne Hobohm att inga rasistiska åsikter får stå oemotsagda. Detta är skolans ansvar och går att återfinna i både skollagen och Barnkonventionens artikel 2. ”Var och en som verkar inom skola ska främja aktning för varje människas egenvärde och bemöda sig om att hindra varje försök från eleverna att utsätta andra för kränkande behandling.” (2003, s 104).

Det är väldigt viktigt att eleverna får känna att de har ett inflytande över sin undervisning då detta är deras rättighet. Skolan ska ge eleverna till möjligheter att välja, något som kan ske dagligen i klassrummet. Vi tror även att inflytandet över att själv få välja sina ämnen och aktiviteter ibland kan vara ett sätt att göra lärandet mer lustfyllt och eleven kanske ser en mening med lärandet, men även för att få känna att de är en del av ett demokratiskt samhälle.

Enligt det amerikanska programmet Character Education är ett av målen att eleven ska lära sig känna empati, kunna sätta sig in i andras situationer. Detta finns även angivet i den svenska läroplanen Lgr11. I ett av skolverkets referensmaterial i boken *Med känsla och kunskap – en bok om de grundläggande värdena* diskuteras frågan om man egentligen kan fostra fram empati hos en individ, eller växer empati fram? Ingenting kan växa upp ur ett tomrum. Detta kan istället ses som en naturlig utveckling som sker i en särskild miljö. Barn behöver redan som små ses av en vuxen och kunna sätta ord på sina känslor för att sedan kunna känna igen denna känsla hos andra barn, befästa förmågan och slutligen omvandla den till praktisk handling. Förmågan att känna empati för andra kan ses som ett ”känsloredskap” för att barnet ska kunna omsätta de grundläggande värdena i praktiken. Barnet behöver se sina behov i någon annan och deras behov i sig. På detta sätt blir det svårt att sätta sig över värdegrunden. (2000, s 48).

Enligt den amerikanske inlärningspsykologen Albert Bandura lär man sig mest i livet av två typer av inläring. Den första typen är imiterande inläring. ”Barnet imiterar medvetet och

omedvetet sina föräldrar”. Det andra sättet vi lär på är från de människor vi beundrar. Då kan man som pedagog fråga sig; ”kan jag bli beundrad av barnet?” (Hartikainen & Lindell, 2001, s. 52). Enligt Character Education bidrar man som pedagog till att skapa elevernas personlighet genom allt man gör. Sättet man pratar på, sitt eget beteende, uppförandet man tolererar, gärningarna man uppmuntrar och vilka förväntningar man har på eleverna. Vilka värderingar och värden vill man egentligen att eleverna ska ta till sig? Pedagogens roll nämns hela tiden här då Character Education är något som egentligen sker varje dag. Det är samma med den svenska värdegrunden. Vi anser att ett av de bästa sätten att lära eleverna att förstå och förhålla sig till denna är då de ser detta hos alla pedagoger och vuxna de beundrar. Det är något som måste ske varje dag.

6.1 Etiska hänsyn

Som pedagoger har vi anmälningsskyldighet till rektorn som sedan gör en anmälan till socialtjänsten som sedan går vidare med ärendet och gör en utredning. Detta är något som inte gäller ideella organisationer som BRIS och Rädda barnen. Här gäller varken sekretess eller skyldighet att föra uppgifterna vidare. Personalen får göra sin egen bedömning som kan variera från fall till fall. Dessa tjänstemän och alla medborgare följer det som står i socialtjänstlagen 14 kapitlet 1 §. ”Var och en som får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd *bör* anmäla detta till socialnämnden.” Med andra ord innebär detta att den som misstänker att ett barn far illa kan och bör anmäla detta men har ingen skyldighet till detta (Hobohm, 2003, s 118). Detta innebär att en vanlig samhällsmedborgare inte har skyldighet att anmäla något där den personen misstänker att barnet far illa ut. Men detta är något som vi pedagoger har anmälningsskyldighet till, vilket gör att det kanske i vissa situationer endast är pedagogen som kan hjälpa ett barn ur en svår situation.

Referenser

Ackerstierna, E. (2010) *Serviceerbjudande: En jämförelse av skola och omsorg mellan Sverige och Virginia (USA)*. Hämtat 6 maj 2011, från <http://hig.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:306131>

Andersson, Bo. Red. (2000). *Samhällets demokratiska värdegrund. En fråga om mångfald, olikhet men lika värde*. Landskrona: Parajett.

BRIS BRIS - Rapporten. (u.å.). Hämtat 15 april 2011, från <http://www.bris.se/?pageID=158>

BRIS Faktblad. (u.å.). Hämtat 15 april 2011, från <http://www.bris.se/?pageID=156>

Character Education (2010) *Eleven principles*. Hämtat 28 april 2011, från http://www.character.org/uploads/PDFs/ElevenPrinciples_new2010.pdf

Character Education *What is the History of Character Education?* (u.å.). Hämtat 1 maj 2011, från <http://www2.cortland.edu/dotAsset/279631.pdf>

Curriculum and instruction *New York State Learning Standards and Core Curriculum (2010/06)* Hämtat 5 maj 2011, från <http://www.p12.nysed.gov/ciai/lscorehistory.html>

Forsell, A. (2005). *Boken om pedagogerna*. Stockholm: Liber.

Franck, O. (2003). *Domen eller hjärtats etik. Moral och människosyn i skolans värld*. Lund: Studentlitteratur.

Hartikainen, Veikko. Lindell, Björn. (2001). *Var går gränsen? Värdegrunden i praktiken*. Uppsala: Hallvigs Tryckeri

Hess, M. Fredrick, Petrilli, J. Michael. (2006). *No Child Left Behind*. New York: Peter Lang Publishing Inc.

Hobohm, Susanne. (2003). *Barnets rätt. Handbok för vuxna*. Stockholm: Liber.

Holmgren, A. (2006) *Klassrummets Relationsetik*. Hämtat 12 maj 2011, från http://www.sprak.umu.se/digitalAssets/6/6109_avh_holmgren.pdf

Joakim J. (2006) *John Deweys filosofi*. Hämtat 14 maj 2011, från <http://sh.diva-portal.org/smash/get/diva2:16453/FULLTEXT01>

Larsson, M. (2011). *Ge skydd till ensamkommande flyktingbarn*. Hämtat 14 april 2011, från <http://carolineszyber.se/2011/02/ge-skydd-till-ensamkommande-flyktingbarn/>

Lars Högman, H. (2011). *Den svenska skolans historia*. Hämtat 14 april 2011, från <http://www.algonet.se/~hogman/skolhistoria.htm>

- Lickona Thomas. (1991). *Educating For Character*. New York: Bantam
- Linde, G. (2006). Lärarplanskoder i Tredje världen. I Linde, G. *Det ska ni veta!* (s.76-86) Lund; Studentlitteratur
- Lindgren, J.(2004). *Perspektiv på skolans värdegrund. Värdegrundscentrums intervjuserie. "Möte med forskare"* (Rapport no: 304:3) Umeå Universitet.
- Lärarnas Riksförbund, 2008
- McGuinn J. Patrick. (2006).*No Child Left Behind and the transformation of federal education policy, 1965-2005*. USA:Kansas:University:Press of Kansas
- Midland School *Midland home*. (u.å.). Hämtat 26 april 2011, från <http://ryecityschools.midland.schoolfusion.us/?sessionid=168cdc97d3841f3b31c6db4995c1bf99&t>
- Midland School *R.E.A.C.H.* (u.å.) Hämtat 26 april 2011, från <http://ryecityschools.midland.schoolfusion.us/modules/cms/pages.phtml?pageid=57836&sessionid=22a711c704054a34bd1d363749a9c9d3&sessionid=22a711c704054a34bd1d363749a9c9d3>
- Nationalencyklopedin *USA*.(u.å.). Hämtat 9 maj 2011, från <http://www.ne.se/lang/usa/utbildning>
- Nationalencyklopedin *Värdegrunden*.(u.å.). Hämtat 9 maj 2011 från <http://www.ne.se/v%C3%A4rdegrund>
- Orlenius, Kennert. (2001). *Värdegrunden – finns den?* Stockholm: Runa förlag
- Riksdagen *Demokrati* (2010). Hämtat den 23 april, från http://www.riksdagen.se/webbnav/?nid=410&dok_id=GV02U260pdf
- Rädda Barnen *Historia*. (u.å.). Hämtat 13 april 2011, från <http://www.rb.se/omraddabarnen/Pages/historia.aspx>
- SFS *Skollagen 2010:800 kap 10* (u.å.) hämtat den 15 april 2011, från <http://www.riksdagen.se/webbnav/?nid=3911&bet=2010:800>
- Skiöld, Bo-Arne (1992). En talande tystnad. Något om tysthet som varningssignal och handikapp. I *Tal och samtal*, Strömqvist, Siv. (1992, red.). Studentlitteratur: Lund.
- Skolutvecklarna Sverige *Vygotskij* (u.å.). Hämtat 14 maj 2011, från <http://www.skolutvecklarna.se/Vygotskij.htm>
- Skolverket *Demokratiska arbetsformer* (2010). Hämtat 14 maj 2011, från <http://www.skolverket.se/sb/d/3895/a/21021>
- Skolverket. (2006). *Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet Lpo 94*. Stockholm: Fizes.

Skolverket. (2011). *Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet: kapitel 1*

Skolverket. (2006). *Läroplan för förskolan, Lpfö 98*. Stockholm: Skolverket. Lärarnas Riksförbund, 2008

Skolverket. (2000). *Med känsla och kunskap – en bok om de grundläggande värdena*. Stockholm: SM Ewert

Skolverket (1999). *Överenskommet! Fem internationella överenskommelser som ligger till grund för de nya läroplanerna*. Stockholm: Liber Distribution

Sos Barnbyar *Hjälpporganisationer*.(u.å.). Hämtat 17 maj 2011, från <http://www.sos-barnbyar.se/om-sos-barnbyar/ordlista/pages/hj%C3%A4lporganisationer.aspx>

Stukat, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildnings vetenskap*. Lund: Studentlitteratur AB

UNICEF *Barnkonventionens historia*. (u.å.). Hämtat 14 april 2011, från <http://www.unicef.se/barnkonventionen/barnkonventionens-historia>

UNICEF *Skolgång*. (u.å.). Hämtat 13 april 2011, från <http://www.unicef.se/om-unicef/fakta-om-unicef-och-barns-rattigheter/snabbfakta/skolang>

Åsard, E. (2002). *Varför USA motarbetar en global rättsordning*. Hämtat 10 april 2011, från <http://www.dn.se/kultur-noje/debatt-essa/varfor-usa-motarbetar-en-global-rattsordning>

Bilaga 1

Vi ställde följande frågor till den amerikanska läraren som vägledde oss med dokumenten:

- Vad följer ni för värdegrund i USA?
- Följs den bara i New York?
- Hur funkar den? Hur länge följer ni den?
- Vilka årskurser är den inriktad till?
- Vad händer om man inte följer den?
- Hur gör ni på eran skola? Finns det skillnader med hur andra gör?